

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1.7149

دانشگاه شهید باهنر کرمان

دانشکده ادبیات و علوم انسانی
گروه علوم اجتماعی

پایان نامه تحصیلی برای دریافت درجه کارشناسی ارشد جامعه شناسی

**بررسی رابطه هویت قومی با هویت ملی در بین دانشجویان
دانشگاه پیام نور شهرستان سقز**

استاد راهنما:

دکتر محمد حسن مقدس جعفری

استاد مشاور:

دکتر داور شیخاوندی

مؤلف:

حامد شریف پور

آذرماه ۱۳۸۶

۱۰۶۱۹۹

(ب)

کتابخانه اطلاع رسانی مرکز علمی پژوهش
شهرستان سقز

۱۳۸۷ / ۹ / ۲۳

دانشگاه شهیدباهنر

اداره تحصیلا تکمیلی

بسمه تعالی

این پایان نامه به عنوان یکی از شرایط احراز درجه کارشناسی ارشد به
گروه علوم اجتماعی
دانشکده ادبیات و علوم انسانی
دانشگاه شهیدباهنر کرمان

تسلیم شده است و هیچ گونه مدرکی به عنوان فراغت از تحصیل دوره مزبور
شناخته نمی شود

نام و نام خانوادگی

امضاء

دانشجو: حامد شریف پور

استاد راهنما: دکتر محمد حسن مقدس جعفری

استاد مشاور: دکتر داود شیخاوندی

داور ۱: دکتر عبدالحمید کرباسی

داور ۲: دکتر مهدی امیرکافی

داور ۳:

معاونت پژوهشی و تحصیلات تکمیلی یا نماینده دانشکده: دکتر ناصر محسنی نیا

حق چاپ محفوظ و مخصوص به مؤلف است

(ج)

باتوجه به زحمات ارزنده پدر و مادر ارجمندم

همکاری و مساعدت همسرم این رساله

را جهت سپاس و تشکر به

آنها تقدیم می نمایم .

تقدیر و تشکر

اکنون که این تحقیق به پایان رسیده است بر خود لازم می دانم از همه ی کسانی که به نحوی از انحاء مرا یاری داده اند تشکر و قدردانی نمایم :

از جمله اساتید بزرگوار و ارجمند ، استاد راهنما، آقای دکتر محمد حسن مقدس جعفری و استاد مشاور آقای دکتر داور شیخاوندی که با راهنمایی های مدبرانه خود در جنبه های متعدد و متنوع تحقیق، مرا راهبر بوده اند.

همه ی اساتید **داشگاه باهنر** که در طول این دو سال از خرمن علم و دانش آنها بهره مند شدم .

از دوستان عزیز، آقایان رضایی ، قادر زاده و صادقی که در این تحقیق مرا کمک کردند.

چکیده :

تقویت هویت ملی جهت وحدت و انسجام جمعی عام و حفظ هویت‌های قومی با اتخاذ سیاست «وحدت در کثرت» قابل تحقق است. این تحقیق به بررسی جامعه‌شناختی رابطه هویت ملی و هویت قومی در بین دانشجویان کرد پرداخته است. به طوری که سعی شده است به پرسشهای زیر پاسخ علمی و دقیق داده شود :

میزان پایداری به هویت ملی و هویت قومی چقدر است ؟

چه رابطه‌ای بین هویت قومی و هویت ملی وجود دارد ؟

پیش فرض اصلی تحقیق این است که بین پایداری به هویت ملی و هویت قومی رابطه متوافق و متکامل وجود دارد. میزان پایداری به هویت ملی و هویت قومی یعنی احساس تعلق و تعهد به مؤلفه‌های هر کدام از آنها که با متغیرهای تعامل اجتماعی، پایگاه اجتماعی، نابرابری اجتماعی، پایه تحصیلی، محل سکونت و جنس در رابطه است. در این تحقیق مؤلفه‌های هویت ملی عبارتند از: سرزمین ملی، زبان ملی، تاریخ ملی، میراث فرهنگی ملی، هنر و موسیقی ملی، مفاخر و قهرمانان ملی، دولت ملی و مؤلفه‌های هویت قومی شامل سرزمین قومی، تاریخ قومی، زبان قومی، میراث فرهنگی قومی، هنر و موسیقی قومی و مفاخران و قهرمانان قومی است. یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد که دانشجویان کرد نسبت به همه مؤلفه‌های هویت ملی و هویت قومی پایداری زیادی دارند اما نسبت به مؤلفه دولت پایداری کمی نشان می‌دهند. این ناشی از احساس نابرابری (تبعیض و محرومیت) خیلی زیادی است که دولت را عامل آن می‌دانند همچنین نشان می‌دهد که بین هویت ملی و هویت قومی برخلاف برخی نظریه‌ها رابطه معکوس و متضاد وجود ندارد بلکه رابطه بین آنها مستقیم و سازگار است؛ بدین معنی که افراد دارای هویت‌های چندگانه هستند و در شرایط و موقعیت‌های خاصی خود را با آن می‌شناسانند و شناخته می‌شوند. در تحلیل چند متغیره، متغیر نابرابری اجتماعی اهمیت خاصی را یافت، به طوری که در تبیین و پیش‌بینی پایداری به هویت ملی و هویت قومی بالا ترین سهم را دارا شد.

با توجه به یافته های نظری - تجربی تحقیق ، جهت بررسی این موضوع با تکیه بر هر دسته از نظریه های خرد و کلان نمی توان تبیین و تحلیل درست را به عمل آورد و نیاز به یک نگاه تلفیقی و جامع دارد . تقویت هویت ملی و به تبع آن همبستگی و انسجام ملی مستلزم توجه به نظریه های توسعه است و هم توجه به نظریه های محرومیت نسبی و استعمار داخلی است . در واقع جهت تقویت هویت ملی و وفاق اجتماعی از یک سو و حفظ هویت های قومی و خرده فرهنگها از سوی دیگر نیاز به توسعه موزون ، عادلانه و همه جانبه است .

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

فصل اول

کلیات تحقیق

۱-۱	مقدمه	۱
۲-۱	بیان مسئله	۶
۳-۱	اهداف تحقیق	۷
۴-۱	اهمیت و ضرورت مسئله	۸
۵-۱	تعاریف مفهومی	۱۰
۶-۱	تعاریف عملیاتی	۱۰
۷-۱	تعریف عملیاتی مؤلفه ها	۱۳
۸-۱	آشنایی با حوزه های پژوهش	۱۴
۸-۱-۱	میراث فرهنگی استان کردستان	۲۹
۸-۱-۱	مؤلفه های هویت ملی	۳۱

فصل دوم

مروری بر ادبیات تحقیق

۱-۲	مقدمه	۴۱
۲-۲	مبانی نظری	۴۲
۳-۲	چارچوب نظری هویت قومی و هویت ملی	۶۲
۳-۲-۱	در سطح خرد	۶۴
۳-۲-۲	در سطح کلان	۶۶
۳-۳-۲	نظریه های تلفیقی خرد و کلان	۷۷
۴-۲	تحقیقات انجام شده	۸۹
۵-۲	فرضیات تحقیق	۹۶

فصل سوم

روش تحقیق

۱-۳	مقدمه	۹۸
۲-۳	روش اجرای تحقیق	۹۹
۳-۳	جامعه آماری	۹۹
۴-۳	حجم نمونه و نمونه گیری	۱۰۰

۱۰۱	.....	۳-۵ روش گردآوری داده ها و ابزار اندازه گیری
۱۰۳	.....	۳-۶ روش آماری

فصل چهارم

تجزیه و تحلیل داده ها

۱۰۵	.....	۴-۱ مقدمه
۱۰۶	.....	۴-۲ توصیف داده ها
۱۴۳	.....	۴-۳ تبیین داده ها و آزمون فرضیه ها
۱۴۳	.....	۴-۳-۱ تحلیل دو متغیره
۱۹۶	.....	۴-۳-۲ تحلیل چند متغیره

فصل پنجم

خلاصه و نتیجه گیری

۱۹۹	.....	۵-۱ مقدمه
۲۰۰	.....	۵-۲ خلاصه و نتیجه گیری
۲۰۸	.....	۵-۳ پیشنهادات تحقیق
۲۱۲	.....	۵-۴ محدودیتهای تحقیق
۲۱۳	.....	۵-۵ منابع و مأخذ
		پیوست ها
۲۲۱	.....	پرسشنامه

فهرست جداول

- جدول شماره ۱-۳ توزیع فراوانی حجم نمونه طبقه ای نسبی ۱۰۰
- جدول شماره ۲-۳ مقادیر اعتبار و روایی ۱۰۲
- جدول شماره ۱-۴ توزیع فراوانی بر حسب متغیر جنس ۱۰۶
- جدول شماره ۲-۴ توزیع فراوانی بر حسب متغیر محل سکونت ۱۰۷
- جدول شماره ۳-۴ توزیع فراوانی بر حسب متغیر پایه تحصیلی ۱۰۸
- جدول شماره ۴-۴ توزیع فراوانی بر حسب متغیر تعامل اجتماعی ۱۰۹
- جدول شماره ۵-۴ توزیع فراوانی بر حسب متغیر احساس نابرابری اجتماعی ۱۱۰
- جدول شماره ۶-۴ توزیع فراوانی بر حسب متغیر پایگاه اجتماعی ۱۱۱
- جدول شماره ۷-۴ توزیع فراوانی بر حسب پایبندی به مؤلفه سرزمین ملی ۱۱۲
- جدول شماره ۸-۴ توزیع فراوانی بر حسب پایبندی به مؤلفه سرزمین قومی ۱۱۳
- جدول شماره ۹-۴ توزیع فراوانی بر حسب پایبندی به مؤلفه زبان ملی ۱۱۴
- جدول شماره ۱۰-۴ توزیع فراوانی بر حسب پایبندی به مؤلفه زبان قومی ۱۱۵
- جدول شماره ۱۱-۴ توزیع فراوانی بر حسب پایبندی به مؤلفه تاریخ ملی ۱۱۶
- جدول شماره ۱۲-۴ توزیع فراوانی بر حسب پایبندی به مؤلفه تاریخ قومی ۱۱۷
- جدول شماره ۱۳-۴ توزیع فراوانی بر حسب پایبندی به مؤلفه میراث فرهنگی ملی ۱۱۸
- جدول شماره ۱۴-۴ توزیع فراوانی بر حسب پایبندی به مؤلفه میراث فرهنگی قومی ۱۱۹
- جدول شماره ۱۵-۴ توزیع فراوانی بر حسب پایبندی به مؤلفه هنر و موسیقی ملی ۱۲۰
- جدول شماره ۱۶-۴ توزیع فراوانی بر حسب پایبندی به مؤلفه هنر و موسیقی قومی ۱۲۱
- جدول شماره ۱۷-۴ توزیع فراوانی بر حسب پایبندی به مؤلفه مفاخران و قهرمانان ملی ۱۲۲
- جدول شماره ۱۸-۴ توزیع فراوانی بر حسب پایبندی به مؤلفه مفاخران و قهرمانان قومی ۱۲۳
- جدول شماره ۱۹-۴ توزیع فراوانی بر حسب پایبندی به مؤلفه دولت ملی ۱۲۴
- جدول شماره ۲۰-۴ توزیع فراوانی بر حسب پایبندی به مؤلفه هویت ملی ۱۲۵
- جدول شماره ۲۱-۴ توزیع فراوانی بر حسب پایبندی به مؤلفه هویت قومی ۱۲۶
- جدول شماره ۲۲-۴ توزیع فراوانی احساس رضایت و خردمندی ۱۲۷
- جدول شماره ۲۳-۴ توزیع فراوانی بر حسب سؤال « خود را کجایی می دانید » ۱۲۸
- جدول شماره ۲۴-۴ توزیع فراوانی بر حسب سؤال « من کیستم » ۱۲۹

- جدول شماره ۴-۲۵ توزیع فراوانی «اگر اختیار داشتید زندگی کدام نقطه جهان را ترجیح میدادید»..... ۱۳۰
- جدول شماره ۴-۲۶ توزیع فراوانی بر حسب «دوست دارید با کدام زبانها صحبت کنید» ۱۳۱
- جدول شماره ۴-۲۷ توزیع فراوانی بر حسب سؤال «کدام موسیقی را بیشتر گوش می دهید» ۱۳۲
- جدول شماره ۴-۲۸ توزیع فراوانی بر حسب «کدام یک می تواند سند ملی ایران باشد» ۱۳۳
- جدول شماره ۴-۲۹ توزیع فراوانی اعتقاد به نماد فرهنگی بدون لباس کردی ۱۳۴
- جدول شماره ۴-۳۰ توزیع فراوانی کاربرد این شعر در عصر ما
- « چو ایران نباشد تن من مباد بدین بوم و بر ،زنده یک تن مباد» ۱۳۵
- جدول شماره ۴-۳۱ توزیع فراوانی کاربرد این شعر در عصر ما
- « تا زیندوم هه ر توی مه به ستم خوشم ده ویی ده ت په ره ستم» ۱۳۶
- جدول شماره ۴-۳۲ توزیع فراوانی پایبندی به این شعر در عصر ما
- « چو ایران نباشد تن من مباد بدین بوم و بر ،زنده یک تن مباد» ۱۳۷
- جدول شماره ۴-۳۳ توزیع فراوانی پایبندی به این شعر در عصر ما
- « تا زیندوم هه ر توی مه به ستم خوشم ده ویی ده ت په ره ستم» ۱۳۸
- جدول شماره ۴-۳۴ توزیع فراوانی بر حسب تعلق به هویت ملی ۱۳۹
- جدول شماره ۴-۳۵ توزیع فراوانی بر حسب تعهد به هویت ملی ۱۴۰
- جدول شماره ۴-۳۶ توزیع فراوانی بر حسب تعلق به هویت قومی ۱۴۱
- جدول شماره ۴-۳۷ توزیع فراوانی بر حسب تعهد به هویت قومی ۱۴۲
- جدول شماره ۴-۳۸ پایبندی به مؤلفه سرزمین ملی بر حسب متغیر جنس ۱۴۳
- جدول شماره ۴-۳۹ پایبندی به مؤلفه سرزمین قومی بر حسب متغیر جنس ۱۴۳
- جدول شماره ۴-۴۰ پایبندی به مؤلفه زبان ملی بر حسب متغیر جنس ۱۴۴
- جدول شماره ۴-۴۱ پایبندی به مؤلفه زبان قومی بر حسب متغیر جنس ۱۴۴
- جدول شماره ۴-۴۲ پایبندی به مؤلفه تاریخ ملی بر حسب متغیر جنس ۱۴۵
- جدول شماره ۴-۴۳ پایبندی به مؤلفه تاریخ قومی بر حسب متغیر جنس ۱۴۵
- جدول شماره ۴-۴۴ پایبندی به مؤلفه میراث فرهنگی ملی بر حسب متغیر جنس ۱۴۶
- جدول شماره ۴-۴۵ پایبندی به مؤلفه میراث فرهنگی قومی بر حسب متغیر جنس ۱۴۶
- جدول شماره ۴-۴۶ پایبندی به مؤلفه هنر و موسیقی ملی بر حسب متغیر جنس ۱۴۷
- جدول شماره ۴-۴۷ پایبندی به مؤلفه هنر و موسیقی قومی بر حسب متغیر جنس ۱۴۷
- جدول شماره ۴-۴۸ پایبندی به مؤلفه مفاخران و قهرمانان ملی بر حسب متغیر جنس ۱۴۸
- جدول شماره ۴-۴۹ پایبندی به مؤلفه مفاخران و قهرمانان قومی بر حسب متغیر جنس ۱۴۸

- جدول شماره ۴-۵۰ پایبندی به مؤلفه هویت ملی بر حسب متغیر جنس..... ۱۴۹
- جدول شماره ۴-۵۱ پایبندی به مؤلفه هویت قومی بر حسب متغیر جنس..... ۱۴۹
- جدول شماره ۴-۵۲ پایبندی به مؤلفه سرزمین ملی بر حسب متغیر محل سکونت..... ۱۵۰
- جدول شماره ۴-۵۳ پایبندی به مؤلفه سرزمین قومی بر حسب متغیر محل سکونت..... ۱۵۰
- جدول شماره ۴-۵۴ پایبندی به مؤلفه زبان ملی بر حسب متغیر محل سکونت..... ۱۵۱
- جدول شماره ۴-۵۵ پایبندی به مؤلفه زبان قومی بر حسب متغیر محل سکونت..... ۱۵۱
- جدول شماره ۴-۵۶ پایبندی به مؤلفه تاریخ ملی بر حسب متغیر محل سکونت..... ۱۵۲
- جدول شماره ۴-۵۷ پایبندی به مؤلفه تاریخ قومی بر حسب متغیر محل سکونت..... ۱۵۲
- جدول شماره ۴-۵۸ پایبندی به مؤلفه میراث فرهنگی ملی بر حسب متغیر محل سکونت..... ۱۵۳
- جدول شماره ۴-۵۹ پایبندی به مؤلفه میراث فرهنگی قومی بر حسب متغیر محل سکونت..... ۱۵۳
- جدول شماره ۴-۶۰ پایبندی به مؤلفه هنر و موسیقی ملی بر حسب متغیر محل سکونت..... ۱۵۴
- جدول شماره ۴-۶۱ پایبندی به مؤلفه هنر و موسیقی قومی بر حسب متغیر محل سکونت..... ۱۵۴
- جدول شماره ۴-۶۲ پایبندی به مؤلفه مفاخران و قهرمانان ملی بر حسب متغیر محل سکونت..... ۱۵۵
- جدول شماره ۴-۶۳ پایبندی به مؤلفه مفاخران و قهرمانان قومی بر حسب متغیر محل سکونت..... ۱۵۵
- جدول شماره ۴-۶۴ پایبندی به مؤلفه دولت ملی بر حسب متغیر جنس..... ۱۵۶
- جدول شماره ۴-۶۵ پایبندی به مؤلفه دولت ملی بر حسب متغیر محل سکونت..... ۱۵۶
- جدول شماره ۴-۶۶ پایبندی به مؤلفه هویت ملی بر حسب متغیر محل سکونت..... ۱۵۷
- جدول شماره ۴-۶۷ پایبندی به مؤلفه هویت قومی بر حسب متغیر محل سکونت..... ۱۵۷
- جدول شماره ۴-۶۸ پایبندی به مؤلفه سرزمین ملی بر حسب متغیر پایه تحصیلی..... ۱۵۸
- جدول شماره ۴-۶۹ پایبندی به مؤلفه سرزمین قومی بر حسب متغیر پایه تحصیلی..... ۱۵۸
- جدول شماره ۴-۷۰ پایبندی به مؤلفه زبان ملی بر حسب متغیر پایه تحصیلی..... ۱۵۹
- جدول شماره ۴-۷۱ پایبندی به مؤلفه زبان قومی بر حسب متغیر پایه تحصیلی..... ۱۵۹
- جدول شماره ۴-۷۲ پایبندی به مؤلفه تاریخ ملی بر حسب متغیر پایه تحصیلی..... ۱۶۰
- جدول شماره ۴-۷۳ پایبندی به مؤلفه تاریخ قومی بر حسب متغیر پایه تحصیلی..... ۱۶۰
- جدول شماره ۴-۷۴ پایبندی به مؤلفه میراث فرهنگی ملی بر حسب متغیر پایه تحصیلی..... ۱۶۱
- جدول شماره ۴-۷۵ پایبندی به مؤلفه میراث فرهنگی قومی بر حسب متغیر پایه تحصیلی..... ۱۶۱
- جدول شماره ۴-۷۶ پایبندی به مؤلفه هنر و موسیقی ملی بر حسب متغیر پایه تحصیلی..... ۱۶۲
- جدول شماره ۴-۷۷ پایبندی به مؤلفه هنر و موسیقی قومی بر حسب متغیر پایه تحصیلی..... ۱۶۲
- جدول شماره ۴-۷۸ پایبندی به مؤلفه مفاخران و قهرمانان ملی بر حسب متغیر پایه تحصیلی..... ۱۶۳

- جدول شماره ۴-۷۹ پایبندی به مؤلفه مفاخران و قهرمانان قومی بر حسب متغیر پایه تحصیلی ۱۶۳
- جدول شماره ۴-۸۰ پایبندی به مؤلفه هویت ملی بر حسب متغیر پایه تحصیلی ۱۶۴
- جدول شماره ۴-۸۱ پایبندی به مؤلفه هویت قومی بر حسب متغیر پایه تحصیلی ۱۶۴
- جدول شماره ۴-۸۲ پایبندی به مؤلفه سرزمین ملی بر حسب متغیر پایگاه اجتماعی ۱۶۵
- جدول شماره ۴-۸۳ پایبندی به مؤلفه سرزمین قومی بر حسب متغیر پایگاه اجتماعی ۱۶۵
- جدول شماره ۴-۸۴ پایبندی به مؤلفه زبان ملی بر حسب متغیر پایگاه اجتماعی ۱۶۶
- جدول شماره ۴-۸۵ پایبندی به مؤلفه زبان قومی بر حسب متغیر پایگاه اجتماعی ۱۶۶
- جدول شماره ۴-۸۶ پایبندی به مؤلفه تاریخ ملی بر حسب متغیر پایگاه اجتماعی ۱۶۷
- جدول شماره ۴-۸۷ پایبندی به مؤلفه تاریخ قومی بر حسب متغیر پایگاه اجتماعی ۱۶۷
- جدول شماره ۴-۸۸ پایبندی به مؤلفه میراث فرهنگی ملی بر حسب متغیر پایگاه اجتماعی ۱۶۸
- جدول شماره ۴-۸۹ پایبندی به مؤلفه میراث فرهنگی قومی بر حسب متغیر پایگاه اجتماعی ۱۶۸
- جدول شماره ۴-۹۰ پایبندی به مؤلفه هنر و موسیقی ملی بر حسب متغیر پایگاه اجتماعی ۱۶۹
- جدول شماره ۴-۹۱ پایبندی به مؤلفه هنر و موسیقی قومی بر حسب متغیر پایگاه اجتماعی ۱۶۹
- جدول شماره ۴-۹۲ پایبندی به مؤلفه مفاخران و قهرمانان ملی بر حسب متغیر پایگاه اجتماعی ۱۷۰
- جدول شماره ۴-۹۳ پایبندی به مؤلفه مفاخران و قهرمانان قومی بر حسب متغیر پایگاه اجتماعی ۱۷۰
- جدول شماره ۴-۹۴ پایبندی به مؤلفه هویت ملی بر حسب متغیر پایگاه اجتماعی ۱۷۱
- جدول شماره ۴-۹۵ پایبندی به مؤلفه هویت قومی بر حسب متغیر پایگاه اجتماعی ۱۷۱
- جدول شماره ۴-۹۶ پایبندی به مؤلفه دولت ملی بر حسب متغیر پایه تحصیلی ۱۷۲
- جدول شماره ۴-۹۷ پایبندی به مؤلفه دولت ملی بر حسب متغیر پایگاه اجتماعی ۱۷۲
- جدول شماره ۴-۹۸ پایبندی به مؤلفه سرزمین ملی بر حسب متغیر تعامل اجتماعی ۱۷۳
- جدول شماره ۴-۹۹ پایبندی به مؤلفه سرزمین قومی بر حسب متغیر تعامل اجتماعی ۱۷۳
- جدول شماره ۴-۱۰۰ پایبندی به مؤلفه زبان ملی بر حسب متغیر تعامل اجتماعی ۱۷۴
- جدول شماره ۴-۱۰۱ پایبندی به مؤلفه زبان قومی بر حسب متغیر تعامل اجتماعی ۱۷۴
- جدول شماره ۴-۱۰۲ پایبندی به مؤلفه تاریخ ملی بر حسب متغیر تعامل اجتماعی ۱۷۵
- جدول شماره ۴-۱۰۳ پایبندی به مؤلفه تاریخ قومی بر حسب متغیر تعامل اجتماعی ۱۷۵
- جدول شماره ۴-۱۰۴ پایبندی به مؤلفه میراث فرهنگی ملی بر حسب متغیر تعامل اجتماعی ۱۷۶
- جدول شماره ۴-۱۰۵ پایبندی به مؤلفه میراث فرهنگی قومی بر حسب متغیر تعامل اجتماعی ۱۷۶
- جدول شماره ۴-۱۰۶ پایبندی به مؤلفه هنر و موسیقی ملی بر حسب متغیر تعامل اجتماعی ۱۷۷
- جدول شماره ۴-۱۰۷ پایبندی به مؤلفه هنر و موسیقی قومی بر حسب متغیر تعامل اجتماعی ۱۷۷

- جدول شماره ۴-۱۰۸ پایبندی به مؤلفه مفاخران و قهرمانان ملی بر حسب متغیر تعامل اجتماعی..... ۱۷۸
- جدول شماره ۴-۱۰۹ پایبندی به مؤلفه مفاخران و قهرمانان قومی بر حسب متغیر تعامل اجتماعی.... ۱۷۸
- جدول شماره ۴-۱۱۰ پایبندی به مؤلفه هویت ملی بر حسب متغیر تعامل اجتماعی..... ۱۷۹
- جدول شماره ۴-۱۱۱ پایبندی به مؤلفه هویت قومی بر حسب متغیر تعامل اجتماعی..... ۱۷۹
- جدول شماره ۴-۱۱۲ پایبندی به مؤلفه سرزمین ملی بر حسب متغیر احساس نابرابری اجتماعی..... ۱۸۰
- جدول شماره ۴-۱۱۳ پایبندی به مؤلفه سرزمین قومی بر حسب متغیر احساس نابرابری اجتماعی..... ۱۸۰
- جدول شماره ۴-۱۱۴ پایبندی به مؤلفه زبان ملی بر حسب متغیر احساس نابرابری اجتماعی..... ۱۸۱
- جدول شماره ۴-۱۱۵ پایبندی به مؤلفه زبان قومی بر حسب متغیر احساس نابرابری اجتماعی..... ۱۸۱
- جدول شماره ۴-۱۱۶ پایبندی به مؤلفه تاریخ ملی بر حسب متغیر احساس نابرابری اجتماعی..... ۱۸۲
- جدول شماره ۴-۱۱۷ پایبندی به مؤلفه تاریخ قومی بر حسب متغیر احساس نابرابری اجتماعی..... ۱۸۲
- جدول شماره ۴-۱۱۸ پایبندی به مؤلفه میراث ملی بر حسب متغیر احساس نابرابری اجتماعی..... ۱۸۳
- جدول شماره ۴-۱۱۹ پایبندی به مؤلفه میراث قومی بر حسب متغیر احساس نابرابری اجتماعی... ۱۸۳
- جدول شماره ۴-۱۲۰ پایبندی به مؤلفه هنر و موسیقی ملی بر حسب متغیر احساس نابرابری اجتماعی.... ۱۸۴
- جدول شماره ۴-۱۲۱ پایبندی به مؤلفه هنر و موسیقی قومی بر حسب متغیر احساس نابرابر اجتماعی.... ۱۸۴
- جدول شماره ۴-۱۲۲ پایبندی به مؤلفه مفاخران ملی بر حسب متغیر احساس نابرابری اجتماعی..... ۱۸۵
- جدول شماره ۴-۱۲۳ پایبندی به مؤلفه مفاخران قومی بر حسب متغیر احساس نابرابری اجتماعی..... ۱۸۵
- جدول شماره ۴-۱۲۴ پایبندی به مؤلفه دولت ملی بر حسب متغیر احساس نابرابری اجتماعی..... ۱۸۶
- جدول شماره ۴-۱۲۵ پایبندی به مؤلفه دولت ملی بر حسب متغیر احساس نابرابری اجتماعی..... ۱۸۶
- جدول شماره ۴-۱۲۶ پایبندی به مؤلفه هویت ملی بر حسب متغیر احساس نابرابری اجتماعی..... ۱۸۷
- جدول شماره ۴-۱۲۷ پایبندی به مؤلفه هویت قومی بر حسب متغیر احساس نابرابری اجتماعی..... ۱۸۷
- جدول شماره ۴-۱۲۸ رابطه متغیر تعامل اجتماعی با احساس نابرابری اجتماعی..... ۱۸۸
- جدول شماره ۴-۱۲۹ رابطه متغیر پایه تحصیلی با احساس نابرابری اجتماعی..... ۱۸۸
- جدول شماره ۴-۱۳۰ رابطه پایبندی به سرزمین ملی با پایبندی به سرزمین قومی..... ۱۸۹
- جدول شماره ۴-۱۳۱ رابطه پایبندی به زبان ملی با پایبندی به زبان قومی..... ۱۹۰
- جدول شماره ۴-۱۳۲ رابطه پایبندی به تاریخ ملی با پایبندی به تاریخ قومی..... ۱۹۱
- جدول شماره ۴-۱۳۳ رابطه پایبندی به میراث فرهنگی ملی با پایبندی به میراث فرهنگی قومی..... ۱۹۲
- جدول شماره ۴-۱۳۴ رابطه پایبندی به هنر و موسیقی ملی با پایبندی به هنر و موسیقی قومی..... ۱۹۳
- جدول شماره ۴-۱۳۵ رابطه پایبندی به مفاخران ملی با پایبندی به مفاخران و قهرمانان قومی..... ۱۹۴
- جدول شماره ۴-۱۳۶ رابطه پایبندی به هویت ملی با پایبندی به هویت قومی..... ۱۹۵

- جدول شماره ۴-۱۳۷ تحلیل چند متغیره مربوط به هویت قومی. ۱۹۶
- جدول شماره ۴-۱۳۸ تحلیل چند متغیره مربوط به هویت ملی. ۱۹۷

فهرست نمودارها

- نمودار شماره ۲-۱ رابطه سطوح مختلف هویت ۴۷
- نمودار شماره ۲-۲ مدل مفهومی تحقیق ۹۶
- نمودار شماره ۴-۱ توزیع فراوانی بر حسب متغیر جنس ۱۰۶
- نمودار شماره ۴-۲ توزیع فراوانی بر حسب متغیر محل سکونت ۱۰۷
- نمودار شماره ۴-۳ توزیع فراوانی بر حسب متغیر پایه تحصیلی ۱۰۸
- نمودار شماره ۴-۴ توزیع فراوانی بر حسب متغیر تعامل اجتماعی ۱۰۹
- نمودار شماره ۴-۵ توزیع فراوانی بر حسب متغیر احساس نابرابری اجتماعی ۱۱۰
- نمودار شماره ۴-۶ توزیع فراوانی بر حسب متغیر پایگاه اجتماعی ۱۱۱
- نمودار شماره ۴-۷ توزیع فراوانی بر حسب پابندی به مؤلفه سرزمین ملی ۱۱۲
- نمودار شماره ۴-۸ توزیع فراوانی بر حسب پابندی به مؤلفه سرزمین قومی ۱۱۳
- نمودار شماره ۴-۹ توزیع فراوانی بر حسب پابندی به مؤلفه زبان ملی ۱۱۴
- نمودار شماره ۴-۱۰ توزیع فراوانی بر حسب پابندی به مؤلفه زبان قومی ۱۱۵
- نمودار شماره ۴-۱۱ توزیع فراوانی بر حسب پابندی به مؤلفه تاریخ ملی ۱۱۶
- نمودار شماره ۴-۱۲ توزیع فراوانی بر حسب پابندی به مؤلفه تاریخ قومی ۱۱۷
- نمودار شماره ۴-۱۳ توزیع فراوانی بر حسب پابندی به مؤلفه میراث فرهنگی ملی ۱۱۸
- نمودار شماره ۴-۱۴ توزیع فراوانی بر حسب پابندی به مؤلفه میراث فرهنگی قومی ۱۱۹
- نمودار شماره ۴-۱۵ توزیع فراوانی بر حسب پابندی به مؤلفه هنر و موسیقی ملی ۱۲۰
- نمودار شماره ۴-۱۶ توزیع فراوانی بر حسب پابندی به مؤلفه هنر و موسیقی قومی ۱۲۱
- نمودار شماره ۴-۱۷ توزیع فراوانی بر حسب پابندی به مؤلفه مفاخران و قهرمانان ملی ۱۲۲
- نمودار شماره ۴-۱۸ توزیع فراوانی بر حسب پابندی به مؤلفه مفاخران و قهرمانان قومی ۱۲۳
- نمودار شماره ۴-۱۹ توزیع فراوانی بر حسب پابندی به مؤلفه دولت ملی ۱۲۴
- نمودار شماره ۴-۲۰ توزیع فراوانی بر حسب پابندی به مؤلفه هویت ملی ۱۲۵
- نمودار شماره ۴-۲۱ توزیع فراوانی بر حسب پابندی به مؤلفه هویت قومی ۱۲۶
- نمودار شماره ۴-۲۲ توزیع فراوانی احساس رضایت و خرد مندی ۱۲۷
- نمودار شماره ۴-۲۳ توزیع فراوانی بر حسب سؤال « خود را کجایی می دانید » ۱۲۸

- نمودار شماره ۴-۲۴ توزیع فراوانی بر حسب سؤال « من کیستم » ۱۲۹
- نمودار شماره ۴-۲۵ توزیع فراوانی «اگر اختیار داشتید زندگی کدام نقطه جهان ترجیح می دادید» ۱۳۰
- نمودار شماره ۴-۲۶ توزیع فراوانی بر حسب سؤال «دوست دارید با کدام زبانها صحبت کنید» ۱۳۱
- نمودار شماره ۴-۲۷ توزیع فراوانی بر حسب سؤال « کدام موسیقی را بیشتر گوش می دهید» ۱۳۲
- نمودار شماره ۴-۲۸ توزیع فراوانی بر حسب سؤال « کدام یک می تواند سند ملی ایران باشد » ۱۳۳
- نمودار شماره ۴-۲۹ توزیع فراوانی اعتقاد به نماد فرهنگی بدون لباس کردی ۱۳۴
- نمودار شماره ۴-۳۰ توزیع فراوانی کاربرد این شعر در عصر ما
- « چو ایران نباشد تن من مباد بدین بوم و بر، زنده یک تن مباد» ۱۳۵
- نمودار شماره ۴-۳۱ توزیع فراوانی کاربرد این شعر در عصر ما
- «تا زیندوم هه ر توی مه به ستم خوشم ده ویی ده ت په ره ستم» ۱۳۶
- نمودار شماره ۴-۳۲ توزیع فراوانی پایبندی به این شعر در عصر ما
- « چو ایران نباشد تن من مباد بدین بوم و بر، زنده یک تن مباد» ۱۳۷
- نمودار شماره ۴-۳۳ توزیع فراوانی پایبندی به این شعر در عصر ما
- « تا زیندوم هه ر توی مه به ستم خوشم ده ویی ده ت په ره ستم» ۱۳۸
- نمودار شماره ۴-۳۴ توزیع فراوانی بر حسب تعلق به هویت ملی ۱۳۹
- نمودار شماره ۴-۳۵ توزیع فراوانی بر حسب تعهد به هویت ملی ۱۴۰
- نمودار شماره ۴-۳۶ توزیع فراوانی بر حسب تعلق به هویت قومی ۱۴۱
- نمودار شماره ۴-۳۷ توزیع فراوانی بر حسب تعهد به هویت قومی ۱۴۲

فصل اول :

کلیات تحقیق

۱- مقدمه:

کلمه هویت از نظر لغوی به معنی «هستی، وجود ماهیت و سرشت» است و ریشه ی لغوی آن از واژه "هو" گرفته شده است که اشاره به غایت، نهایت و کمال مطلق دارد و موجب شناسایی و تمایز فرد از دیگری می شود (فرهنگ معین). دکتر شیخاوندی هویت را چنین تعریف می کند «مجموعه ای از علائم، آثار مادی، زیستی، اجتماعی، فرهنگی و روانی که موجب شناسایی فرد از فرد، گروه از گروه، یا اهلیتی از اهلیت دیگر (فرهنگی از فرهنگ دیگر) است. (شیخاوندی، ۱۳۷۹: ۶)

این واژه که در اصطلاح علمی به معنای «کیستی شناسی» است دارای سطوح مختلفی است که می توان آنها را به دو دسته تقسیم بندی کرد: «هویت فردی» و «هویت جمعی». که هویت فردی ویژگیها و خصوصیات یگانه و منحصر به فرد اشخاص را آشکار ساخته و محصول روابط او با دیگری است؛ حال آنکه هویت جمعی ویژگیهای مشترک اعضای گروههاست. به اقتضای نوع و ویژگی های گروهی که فرد به آن تعلق دارد، مورد شناسایی قرار گرفته و هویت او تعریف می شود. البته خود هویت جمعی نیز دارای سطوح مختلفی می باشد که در این تحقیق ما به ارتباط بین دو سطح آن، یعنی هویت قومی و هویت ملی می پردازیم. در این تحقیق می خواهیم میزان پابندی دانشجویان کردبه هویت قومی و هویت ملی و عوامل تأثیر گذار بر آنها را مورد بررسی قرار دهیم. منظور از پابندی دانشجویان به هویت ملی، احساس تعلق و تعهد نسبت به سرزمین، دولت، تاریخ، زبان و ادبیات، میراث فرهنگی، هنر و موسیقی و مفاخر و قهرمانان ملی کشور شمول می باشد که مؤلفه های هویت ملی شمرده می شوند. منظور از پابندی دانشجویان به هویت

قومی، احساس تعلق و تعهد نسبت به سرزمین، تاریخ، زبان و ادبیات، میراث فرهنگی، هنر و موسیقی و مفاخر و قهرمانان قومی به عنوان مؤلفه های هویت قومی می باشد. بطور کلی رابطه بین هویت قومی و هویت ملی در دو سطح خرد و کلان قابل بررسی است که رویکرد های نظری به آنها را می توان به سه دسته تقسیم بندی کرد.

۱- دسته ای که به تقابل و رویارویی هویت های جمعی خرد و کلان معتقدند و همگی به نوعی گذار از هویت محلی به هویت های گسترده تر اشاره کرده اند.

۲- دسته ای دیگر به توافق هویت های خرد و کلان معتقدند و تناقض و ناسازگاری بین هویت های خرد و کلان نمی بینند.

۳- دسته دیگر که معتقد به هویت کلان نیستند و به تکرر هویت های خرد معتقدند.

دسته اول مانند نظریه های جامعه شناسان کلاسیک از جمله نظریه دورکیم، مارکس، وبر اسپنسر، تونیس و ... که با ترسیم نوعی تحول گرایی خطی در روند تاریخی جوامع، عموماً جوامع ماقبل صنعتی را جوامع قومی و قبیله ای مبتنی بر ارزشهای دینی و قومی شمرده اند و هر یک متأثر از شرایط نوین اجتماعی به تقسیم بندی جوامع پرداخته اند روند این حرکت را از جامعه سنتی به جامعه مدرن و تبدیل هویت های سنتی، دینی و قومی را به هویت های نوین بر ساخته از جامعه نوین می دانند و نظریه پردازان نوسازی و توسعه مانند دویچ، بل و ... نیز با تأثیر پذیری از نظریه های تحول گرا، روند تحولات جامعه را چنان می پنداشتند. اما هویت قومی و سنتی در چند دهه ی اخیر علاوه بر این که روبه تضعیف و زوال نرفته اند پایدار و حتی در برخی از

کشورها منشأ جنبشها و تحولات مهمی هم شده اند. امروزه در بسیاری از کشورهای دنیا شاهد برجسته شدن هویت قومی و قومیت هستیم. از دیدگاهها و نظریات اندیشمندان نوسازی چنان استنباط می شود که آنها معتقدند اگر تغییرات بنیادی و ساختاری، از جمله توسعه ارتباطات و شبکه های ارتباطی و حمل و نقل، تحقق یابد گرایش به هویت های کلی تر بیشتر می شود و گرایش به هویت های محلی و خردتر کمتر می گردد. در این تحقیق به تأثیر عوامل و متغیرهای تأثیر گذار در نظریه های نوسازی و اثر گذاری آنها بر پایداری به هویت قومی و هویت ملی می پردازیم.

به طور کلی باید بپذیریم که امروزه نظریه های دسته نخست جای خود را به نظریه های دسته دوم داده است. اندیشمندان این دسته مثل فوکو، هابرماس، گیدنز و ... معتقدند که افراد دارای هویت متعدد و متنوعی هستند که با توجه به شرایط و موقعیت های گوناگونی که در آن قرار می گیرند خود را بروز می دهند و با هم تضاد و تعارض ندارند. اما حقیقتاً بخشی از نظریه های تئوری پردازان نوسازی در زمینه ی تغییرات ساختاری جهت شکل گیری و تقویت هویت های کلان تر، از جمله هویت ملی، جزء مقدمات برای بحث در زمینه ارتباط هویت های خرد و کلان و تحلیل تعارض یا توافق بین آنها است. چون بدون این تغییرات ساختاری و بنیادی شکل گیری هویت های کلان با مشکل مواجه می شود، این دسته نظریه ها بر هویت های خرد در کنار هویت کلان معتقدند یعنی «وحدت در کثرت» را می پذیرند. جای تذکر است که برخی اندیشمندان به رابطه توازی بین هویت خرد و کلان اشاره می کنند در صورتی که در رابطه با هویت قومی و